

Jaargang 5,
nummer 2,
Juni 2025

ivn natuur
educatie
Rijssen Enter

Groen Natuurlijk

Van de Redactie

De Nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar:

maart, juni, september en december

Redactie Nieuwsbrief:

Joop Kamperman

Wim Baan

Wim Klein Nagelvoort

Redactieadres:

Karel Doormanstraat 52

7461 ET Rijssen

tel. 0548-654909

email: ivn.rijssenenter@gmail.com

Website:

<https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/>

Bestuur IVN Rijssen - Enter:

Voorzitter: Wim Baan

Secretaris: Joop Kamperman

Penningmeester/

Websitebeheerder: Wim Klein
Nagelvoort

Lid: Albert Oortgiesen

Ledenadministratie:

Joop Kamperman,

emailadres: ivn.rijssenenter@gmail.com

Het lidmaatschap van IVN Rijssen - Enter bedraagt per jaar: € 25,-

Donateurs betalen € 15,- (minimaal).

Rabobank: **NL50 RABO 0138 1887 50** tnv IVN Rijssen - Enter

Waar staat het IVN voor?

- Het IVN wil bijdragen aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap.
- Wij concentreren ons op de verhoging van de kwaliteit en de kwantiteit van de natuur.
- Het middel om dat te bereiken is natuureducatie en duurzaamheid.
- Hiervoor wordt samengewerkt binnen een landelijk netwerk van vrijwilligers en beroepskrachten.

Contributie

Nog even een reminder voor diegene die hun contributie cq donatie nog niet hebben betaald: graag zsm voldoen, zodat we als vereniging weer voldoende financiële armslag krijgen en bespaart u onze penningmeester weer extra werk.

De contributie is € 25,00 en als donateur betaald u minim € 15,00

U kunt dit bedrag overmaken op rekeningnummer: **NL50 RABO 0138 1887 50** tnv IVN Rijssen – Enter, ov.v. van contributie/donatie 2025.

Alvast bedankt voor uw medewerking.

IVN Rijssen - Enter 60 jaar

In de ALV van afgelopen maart heb ik het al aangegeven, we bestaan dit jaar 60 jaar.

Daar zijn we erg blij mee, vooral in een tijd waarin we zien dat bij veel verenigingen het aantal leden daalt en er steeds minder belangstelling is voor de natuur.

Onze afdeling heeft hier tot nu geen last van.

Om de feestvreugde nog wat te verhogen heeft het bestuur besloten om u als lid/donateur een cadeautje te geven.

U kunt kiezen uit een vleermuiskast, een egelhuis of een nestkastje.

Uw keuze kunt u mailen naar ons secretariaat, ivn.rijssenenter@gmail.com

We hopen dan medio september/oktober het door u gekozen artikel te verstrekken.

Op onze site zal tzt een beschrijving komen van hoe het door u gekozen onderkomen het best kan worden geplaatst.

Wonderbaarlijke natuur:

Een vrouwtjesvalk was uitgerust met een GPS-tracker tijdens haar reis van Zuid-Afrika naar Finland.

Ze legde ongeveer 230 km per dag af, in een rechte lijn over Afrikaanse landen vliegend totdat ze de woestijn in het noorden bereikte.

Ze volgde vervolgens het pad van de Nijl over Soedan en Egypte, waarbij ze de Middellandse Zee vermeed. In plaats daarvan stak ze Syrië en Libanon over, waarbij ze ook de Zwarte Zee ontweek, want als ze dorst zou krijgen, zou ze er niet uit kunnen drinken.

Ze vervolgde haar tocht in een rechte lijn en bereikte Finland na 42 dagen.

Hoog in de Europese Alpen toont de Alpensteenbok (*Capra ibex*) buitengewone klimvaardigheden die toeschouwers versteld doen staan. Deze wilde geiten tarten de zwaartekracht door met gemak steile kliffen en rotsachtige terreinen te beklimmen en tonen daarmee hun meesterschap in hun ruige omgeving. Bekend om hun behendigheid en evenwicht, gedijt de steenbok in enkele van de meest extreme habitats op aarde, waar weinig andere dieren kunnen overleven.

Het dieet van de steenbok is een van de redenen voor zijn indrukwekkende klimprestaties.

Steenbokken, voornamelijk grazers, voeden zich met grassen, struiken en kruiden. Ze hebben echter ook essentiële mineralen zoals calcium en zout nodig, die vaak te vinden zijn in rotsachtige oppervlakken of mineraalrijke afzettingen hoog in de bergen. Deze voedingsstoffen zijn cruciaal voor de gezondheid van hun botten en spieren. Gedreven door de behoefte om hun dieet aan te vullen, beklimmen alpiene steenbokken verticale rotswanden die mogelijk bedekt zijn met deze essentiële mineralen.

De NatuurTalenten in april

Op de zonnige maar frisse ochtend van 5 april was er weer een bijeenkomst van de NatuurTalenten! Deze bijeenkomst stond in het teken van weidevogels.

We hadden een behoorlijk gevuld programma. Om onze tijd zo optimaal mogelijk te gebruiken startten we deze keer niet in de Hobbyboerderieje. Deze ochtend waren we te gast bij de prachtige locatie Buiteninn Het Overveen.

Na een korte introductie was eerst het woord aan dhr. Henk Ligterink. Hij vertelde ons allerlei wetenswaardigheden over een aantal weidevogels. Hij liet kenmerkende geluiden van de weidevogels horen, zoals van de Kievit en de grutto. Hij kon ons eieren uit lang vervlogen tijden (uit zijn jeugd) laten zien (tegenwoordig mogen eieren absoluut niet meer geraapt worden!). Uit alles bleek dat hij er van genoot om zijn liefde voor de natuur en weidevogels over te brengen op de kinderen.

Nest Kievit

Nest Grutto

Bijzondere wetenswaardigheden zijn bijvoorbeeld: weidevogels leggen altijd 4 eieren. Pas als alle 4 de eieren gelegd zijn, start het broeden. Kieviten maken hun nest in laag gras, grutto's juist in hoog gras. Als er in een leeg nest nog hele kleine stukjes eierschaal liggen, dan zijn de eieren uitgekomen. Liggen er grote stukken eierschaal, dan zijn de eieren geroofd.

Vervolgens kregen we uitleg van dhr. Wennemers en dhr. Annink over het speciale drone team: de werkgroep Opsporen en redden, van IVN Hellendoorn/Nijverdal. Zij zetten een drone in om nesten van weidevogels (en later in het seizoen jonge dieren zoals reekalfjes) op te sporen. De nesten kunnen ze aangeven in een speciale app: de Boerenland Vogel monitor app. Met de drone vliegen ze op 35m hoogte. Dit geeft dan namelijk geen verstoring van de dieren, zo is onderzocht.

Na alle informatie was het de hoogste tijd om naar buiten te gaan! Gewapend met verrekijkers, 2 telescopen en de drone gingen we richting de vogelkijkhut. Vanuit de vogelkijkhut werden al diverse vogels gespot. Naast de vogelkijkhut werd de werking van de drone gedemonstreerd. Later zijn we nog met elkaar naar het Kastanjelaantje gelopen. Ook daar hebben we diverse vogels (en ook een haas) gespot en gehoord.

Ter afsluiting gingen we terug naar Buiteninn Het Overveen. Met elkaar hebben we de weidevogelbingokaart besproken en nagepraat over alles wat we gezien, gehoord en geleerd hadden. Het was wederom een goed bestede ochtend!

Wil je ook een keer meekijken, geef je dan op via de website <https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/> of mail naar natuurtalenten.r-e@outlook.com. De volgende keer is het mogelijk om iets van een NatuurTalentenbijeenkomst te ervaren. In samenwerking met de Gemeente Rijssen-Holten organiseren we dan een ochtend in het kader van de Twentse waterweken. Houd daarvoor de sociale media/krantjes in de gaten!

Judith Geitenbeek

Bomen

Zoals je eerder in deze nieuwsbrief hebt kunnen lezen, komen we soms bijzondere bomen tegen. Zo kwam ik deze tegen tijdens een fietstocht in de buurt van Vollenhove.

De wilg, want zo heet dit soort, was eigenlijk al bijna dood, maar zoals je ziet komen er allemaal weer jonge twijgen uit de oude stam. Mooi om te zien

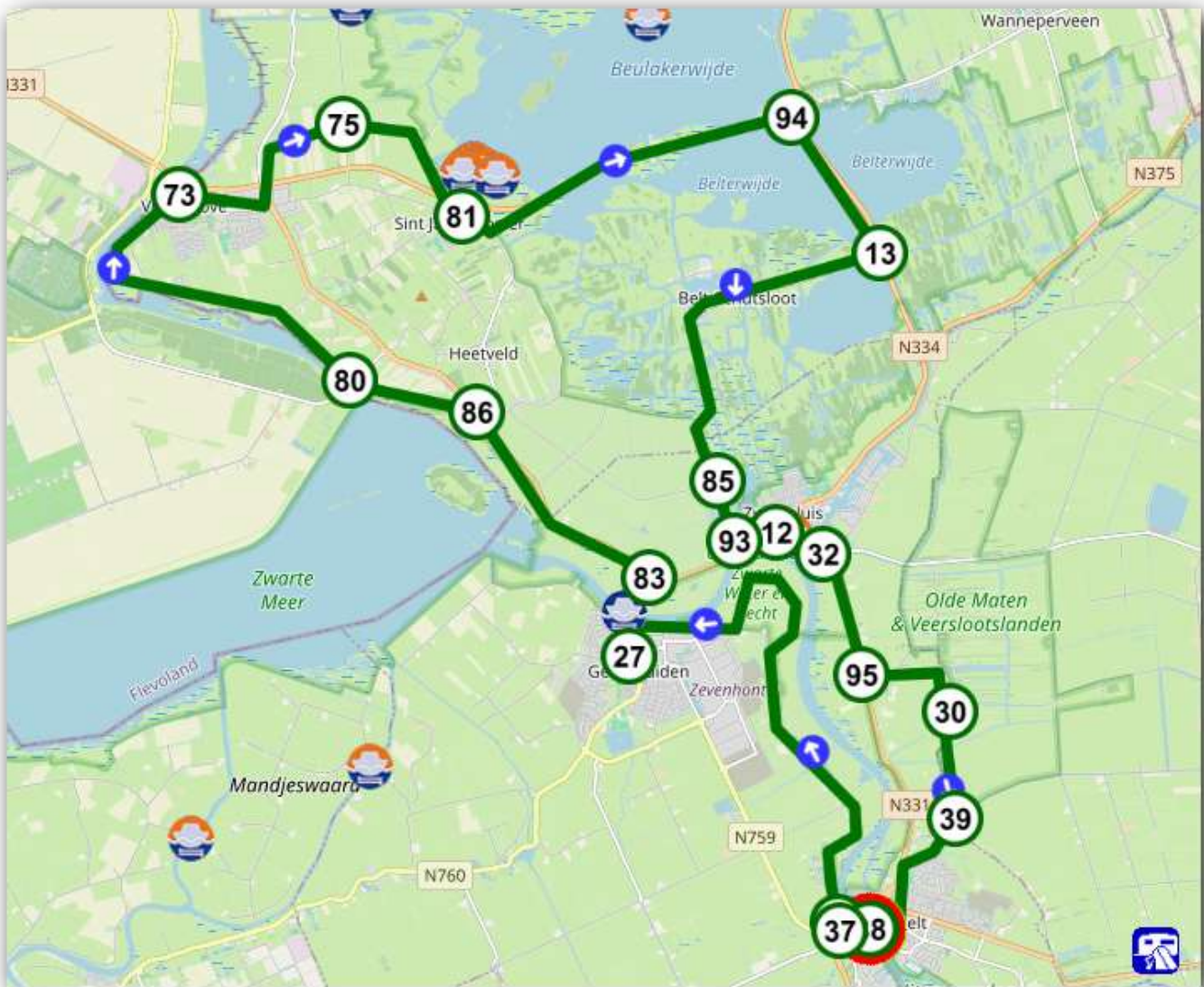

En wat dacht je van deze boom? Hij staat in Heede, Duitsland.

Onze "bomenman" van de gemeente Rijssen-Holten, Jeroen Kamp, poseert hier voor een lindeboom van ruim 1000 jaar oud. Van hem mochten we deze foto plaatsen. Jeroen, bedankt.

Fietsen door de Weerribben vanuit Hasselt, 52 km

Start	38	0.8 km	37	0.2 km	36	9.5 km	27	1.2 km	83	3.5 km	86	1.9 km	80
5.4 km	73	3.7 km	75	2.5 km	81	5.1 km	94	2.3 km	13	5.8 km	85	0.9 km	93
0.7 km	12	0.8 km	32	1.8 km	95	1.9 km	30	1.6 km	39	3.1 km	38	Totaal	52.7 km

Deze mooie fietstocht start in Hasselt. Het beste kun je parkeren bij kerkelijk Centrum de Baak, aan De Oudendijk. Je hebt dan ook kans om aan de praat te komen met een hele gezellige buurtbewoner. Die komen we bijna elk jaar tegen en als we zeggen dat we uit Rijssen komen, dan kan het gesprek zomaar 20 min duren. (Onze oud-burgemeester Hofland was destijds burgemeester in Zwartewaterland, waar Hasselt onder valt). Maar de buurtbewoner is een bijzonder prettig iemand.

Dassenvrijwilligers gezocht

De das is een iconisch dier: een groot dier dat vooral van wormen, bodeminsecten, slakken, muizen en fruit leeft. De meeste mensen zien nooit een das, want het dier is schuw en foerageert 's-nachts. Om de ontwikkelingen van de dassenpopulatie in Overijssel te volgen zijn er 4 dassenwerkgroepen actief. Deze werkgroepen bestaan uit vrijwilligers die dassensporen kunnen herkennen, weten welke burchten bezet zijn en hoeveel dassen daar naar schatting leven. Deze informatie uit het veld is belangrijk, omdat de dassenpopulatie in Overijssel niet groeit, in tegenstelling tot de landelijke trend. Er worden nog steeds dassen gedood of verjaagd, door mensen die menen dat dassen schadelijke dieren zijn.

Reden voor de provincie Overijssel om de das als één van de Overijsselse aandachtsoorten aan te merken en daar stimuleringsbeleid voor te ontwikkelen.

De 4 dassenwerkgroepen zijn: dassenwerkgroep Twente, dassenwerkgroep Vechtdal, dassenwerkgroep Salland-noord (Staphorst, Dalfsen, NW-Overijssel) en de dassenwerkgroep Salland-zuid (Deventer, Olst, Bathmen).

Met name de dassenwerkgroep Salland-noord is op zoek naar nieuwe vrijwilligers. Maar ook bij de andere dassenwerkgroepen zijn nieuwe vrijwilligers welkom. Nieuwe vrijwilligers krijgen een training hoe je dassensporen kunt herkennen en op welke plaatsen je moet zoeken om dassensporen te vinden. Je kunt zelf aangeven hoeveel tijd je ter beschikking hebt om regelmatig in het veld te monitoren.

Ook willen we graag meer inzicht hebben in de verspreiding van otters in de provincie. De dassenwerkgroepen hebben aangegeven dat ze deze veldmonitoring ook wel willen uitvoeren. Daarvoor geldt hetzelfde: de vrijwilligers worden getraind in het herkennen van sporen van otters en de locaties waar gezocht moet worden.

Geïnteresseerden kunnen zich melden bij Ben van Dinther, senior-ecoloog bij de provincie, te bereiken via het emailadres bhpa.v.dinther@overijssel.nl

Excursie vrijwilligers Salut uit Hof van Twente

Via Staatsbosbeheer kregen we een verzoek om een excursie te verzorgen voor een 11-tal vrijwilligers van de Stichting Salut uit de Hof van Twente.

Om 13.30 uur arriveerden de vrijwilligers op de Informatieboerderij 'n Witten.

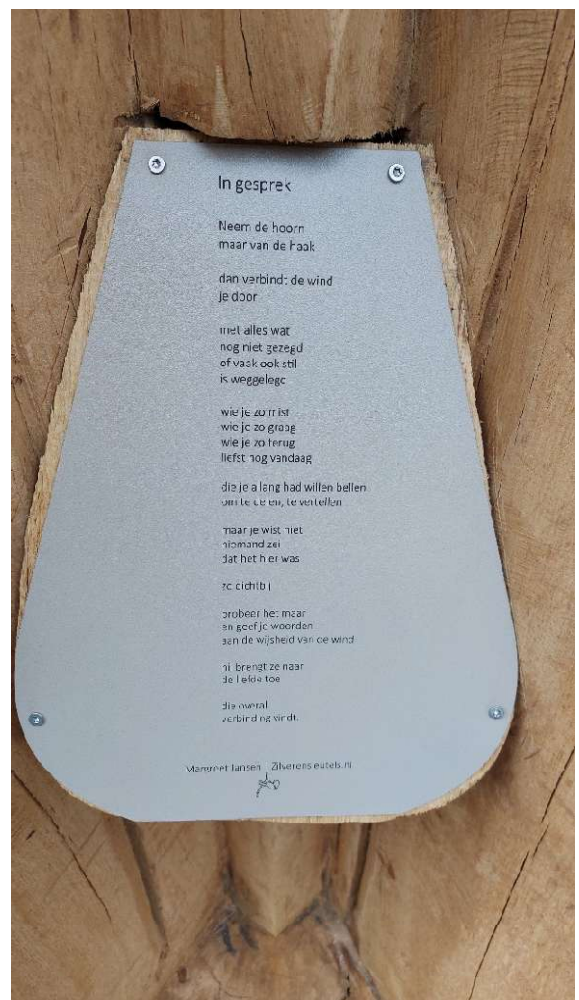
Daar werd kennis met elkaar gemaakt en de geschiedenis van de boerderij verteld onder het genot van een kop koffie/thee en een lekkere koek.

Hierna werd de diaserie van de Borkeld bekeken en na afloop werd gestart met de wandeling.

Via het "Soepgat" liepen we naar een plek waar onlangs de "Telefoon van de wind" werd geplaatst.

Het mooie was dat een van de initiatiefnemers van deze telefoon in de groep mee liep.

Zij gaf ter plekke tekst en uitleg hoe de plaatsing van deze telefoon tot stand was gekomen.

Telefoon van de Wind onthuld in natuurgebied De Borkeld

"Geef je woorden mee aan de wind,
dan vinden ze hun bestemming wel"

Markelo - In natuurgebied De Borkeld in Markelo is afgelopen zaterdag de Telefoon van Wind onthuld. Dit unieke initiatief biedt mensen de mogelijkheid om in stilte hun gedachten en gevoelens te delen met dierbaren die niet meer fysiek aanwezig zijn of met mensen die ze uit het oog verloren zijn. Het idee is geïnspireerd door een Japans concept en heeft inmiddels op meerdere plekken in Nederland een plek gekregen. In Overijssel is het de tweede Telefoon van de Wind, de eerste staat in Haaksbergen.

De Telefoon van de Wind in de Borkeld is een symbolische telefooncel, gemaakt uit een 100 jaar oude eik en is geplaatst in een natuurlijke omgeving, zodat mensen in afzondering woorden kunnen uitspreken die door de wind worden meegenomen. Het is een plek van troost en verbinding.

De onthulling vond plaats met een kleine groep genodigden, samen met de betrokken werkgroep. Deze werkgroep heeft onbezoldigd hier aan gewerkt en bestaat uit mensen van begrafenisvereniging De Laatste Eer Markelo, stichting Hofvogels, Stichting Stadslandbouw Hof van Twente, Boomkunst. Financiering kwam tot stand via Hofmarketing en het Noaberfonds. Staatsbosbeheer heeft de mooie plek in de Borkeld aan de Veenweg aan het water beschikbaar gesteld. Zanger Merlijn Dewasme trad op met 'In gedachten'; Dewasme: "Ik heb dit lied nog nooit gespeeld op een plek waar het zo van toepassing is." En dichteres Margreet Jansen las het gedicht voor dat ze speciaal voor de Telefoon van de Wind heeft gemaakt.

De Telefoon van de Wind in De

Borkeld is vrij toegankelijk voor iedereen die behoefte heeft aan een moment van bezinning, of het nu gaat om het verwerken van verlies, het uitspreken van gedachten of simpelweg een moment van stilte in de natuur.

Meer informatie over de Telefoon van de Wind en de achtergrond van het project is te vinden op telefoonvandewind.nl

Na haar verhaal werd de wandeling voortgezet en kregen de deelnemers tekst en uitleg over datgene wat er allemaal te zien is op de Borkeld. Bij de "stenen tafel", de ronde verzameling zwerfstenen op een verhoging, werd het verhaal verteld van de nachtzwaluw. De deelnemers waren erg onder de indruk van deze vogel, waarvan we hopen dat ze in mei weer waar te nemen is. Een paar enthousiastelingen noteerden alvast de datums 5 en 12 juli in hun agenda, want dan is er weer de Nachtzwaluwenexcursie, Zie onze site.

[https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-
enter/natuuractiviteiten/excursie-
nachtzwaluwen-3/](https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/natuuractiviteiten/excursie-nachtzwaluwen-3/)

Bijna aan het eind van de wandeling werd het labrynt en de herinneringsboom van Kees Wolffenbuttel bekeken, waarna we ons weer naar de boerderij begaven om onder het genot van koffie/thee na te praten over de prachtige middag.

Natuurpracht in het Overtoom

Minstens één keer per week ga ik erop uit met de fotocamera, zo ook deze zaterdag. Veelal heb ik niet een specifiek doel om te fotograferen. Dat voorkomt teleurstelling als ik met nauwelijks tot geen foto's weer thuis kom. Het genieten van al het moois dat ik tegenkom is mijn eerste doel om erop uit te gaan. Maar deze zaterdag had ik wel een doel. Een vriend en fotomaat van me had bij Mattenbies een hele groep libellen gespot.

Azuurwaterjuffer

Viervlek

Vroeg in de ochtend ging ik op de fiets via de Keizersdijk richting Mattenbies. In het weiland aan Keizersdijk waren drie grutto's aan het foerageren. Verder was het erg rustig in de weilanden. Aan het begin van De Wiep zette ik mijn fiets neer en ging lopend verder. De vogels waren volop aan het zingen: kleine karekiet, bosrietzanger, tureluur en in de verte een koekoek. Ook de vijfde symfonie van Beethoven klonk, oftewel de zang van de geelgors. M.i. klopt dat trouwens niet dat de geelgors de vijfde zingt. De geelgors was er al eerder dan Beethoven, dus Ludwig zal geïnspireerd zijn geweest door de geelgors voor de vijfde.

Te voet ga ik verder en speur naar libellen en vlinders. Ik fotografeer vooral vogels en ik merk dat ik als een soort ja-knikker door het veld struin. De blik omlaag, maar direct omhoog als ik een vogel hoor. Op een gegeven moment zie ik de azuurwaterjuffer. De telelens eraf, de macrolens erop en proberen de juffer er zo mooi mogelijk op te krijgen. Als dat gelukt is en ik kijk om me heen, zie ik een reegeit in het veld. Snel weer de telelens erop. De reegeit is echter niet gediend van paparazzi en rent met sierlijke sprongen gauw weg. Toch een paar opnamen gemaakt: thuis maar eens kijken of ze wat gelukt zijn.

Reegeit

Reegeit

Ik kom op de plek waar de groep libellen moest zitten. Nergens echter een libel te bekennen. Wel hoor ik de boompieper en de tjiftjaf. Ik loop wat verder en, ja, daar zit een hele groep viervlek. Hoe langer ik kijk, hoe meer ik er zie. De zon schijnt hier nog niet en de libellen zitten dan ook rustig te wachten tot de zon hen zal opwarmen. Een prachtige mogelijkheid om ze te fotograferen helemaal doordat de libellen vol met dauw zitten. Ik loop rond om te kijken welke viervlek mooi zit zonder dat er allerlei takjes voor zitten. Eerst maak ik met de telelens een aantal foto's en vervolgens nog met de macrolens. Dit is toch genieten en ik ben zo een half uur verder.

Ik ga weer terug naar de fiets om een kijkje te nemen bij de vogelkijkhut. Op het fietspad naar de hut word ik even opgehouden door een graspieper op de paal. Bij de kijkhut hoor en zie ik de bosrietzanger. De vogel krijg ik echter niet vrij op de foto. Daarom maar de hut in en van daaruit kreeg ik een prachtig vrij zicht op deze mooie zangvogel.

Bosrietzanger

Graspieper

Verder is het erg rustig in het veld bij de kijkhut. Ik loop weer terug naar mijn fiets, kijk naar links en zie daar op de paal een steenuil. Snel maak ik twee foto's en dan vindt de steenuil het genoeg. Hij of zij vliegt op om even verder te gaan zitten. Dit zijn van die geluksmomenten waar ik zo blij van word.

Steenuil

Patrijs

Via de Katoendijk en Trippenweg fiets ik weer naar Keizersdijk. Een paar uren zie ik, en ik hoor de rietgors en tjiftjaf. De jongen van de grauwe gans groeien snel. Op een gegeven moment spot ik weer een ree; zij is verder weg en heeft mij niet in de gaten. Zij eet ongestoord verder en ik kan haar op de foto zetten.

In het weiland aan Keizersdijk zijn de grutto's verdwenen. Maar in het akkerland spot ik ineens een koppeltje patrijzen. Na hen verveegd te hebben, fiets ik weer door om al vrij snel weer af te stappen: nog een koppel patrijzen en redelijk dicht bij de weg. Compleet gelukkig en voldaan fiets ik naar huis voor de koffie. Wat mocht ik toch weer genieten van de natuur op 10 minuten fietsafstand van huis.

Dooie vogeltjes...

Onlangs waren we in Workum, in het museum van Jopie Huisman.

Op dat moment was er ook een tentoonstelling van Henk Helmantel, een man die zo mooi kan schilderen dat het wel foto's lijken.

Op een bepaalde plek hingen er 5 kleine schilderijtjes van dode vogels.

Zo natuurgetrouw geschilderd dat het bijna leek dat het foto's waren.

Mooi om te zien.

De NatuurTalenten in mei

Zaterdagmorgen 3 mei, een zonovergoten morgen! De ideale omstandigheden voor de bijeenkomst van de NatuurTalenten. Een bijeenkomst die in het teken stond van water. Daarmee sloten we aan bij de Twentse Waterweken, in samenwerking met de Gemeente Rijssen-Holten.

We starten de morgen met emmertjes water halen! De ene helft van de groep ging water halen bij de vijver van het Volkspark. De andere helft ging naar de vijver bij de havezate. Met emmertjes gevuld met vijverwater en alg, in sommige gevallen heel veel alg haha, gingen we vlug weer terug.

Terug bij de Hobbyboerderije startten we met een experiment. We gingen het water filteren. Daarvoor hadden we verschillende materialen. Onder andere watten, koffiefilterzakjes, nylonkousjes, zand, grind, norit en lapjes stof. Eerst probeerden we uit wat het verschil in filtratie was tussen de verschillende materialen. Uiteindelijk zochten we de ultieme filtercombinatie en werden de verschillende materialen gecombineerd.

Het was erg leuk om te zien hoe druk de kinderen in de weer waren! De tijd vloog voorbij. Er was bijna geen tijd voor pauze maar die was wel degelijk belangrijk! In de pauze was er drinken, een biscuitje en een prijsuitreiking! Want Lieke had meegedaan aan de raadactie op Koningsdag (hoeveel knikkers er in de karaf zaten) en zij zat het dichtst bij. Zij won een goodiebag vol informatieve boekjes.

Nadat de kinderen dus zelf verschillende manieren van water zuiveren uitgeprobeerd hadden gingen we op pad naar een professionele waterzuivering. De RWZI (Riool Water Zuiveringsinstallatie) van waterschap Vechtstromen. De plek waar al het afvalwater van Rijssen en Enter binnenkomt. In het kader van de Twentse Waterweken had de Gemeente Rijssen-Holten daar een rondleiding georganiseerd.

In ruim een uur kregen we uitgelegd hoe het vervuilde water van Rijssen en Enter in 4 tot 6 uur gezuiverd wordt tot biologisch schoon water. Wat wil zeggen dat het water dan schoon genoeg is om te lozen in de Regge. Dit betekent overigens niet dat het dan hetzelfde als schoon drinkwater is.

In grote lijnen kregen we uitgelegd wat de stappen van zuivering zijn. Dat eerst al het vuil groter dan het formaat van een doperwt eruit gezeefd wordt. Dat vervolgens bacteriën ingezet worden. Eerst zonder zuurstof en dan stapsgewijs met steeds meer zuurstof. Het water wordt daarvoor door verschillende bassins geleid.

Het meest bijzondere is dat, hoe tegenstrijdig dat ook klinkt, er nauwelijks echt afval overblijft als het afvalwater gezuiverd is. Er is wel afval (=slib) maar ook dat wordt gebruikt om uiteindelijk tot energie omgezet te worden. In die zin is het dus eigenlijk een heel schoon proces, al ruikt dat niet altijd zo..

Als aandenken kregen de kinderen een toepasselijke sleutelhanger mee naar huis en de volwassenen een stukje natuurlijke lavendelzeep. Heel wat kennis en ervaringen rijker keerden de kinderen huiswaarts.

Voor meer informatie over deelname aan de NatuurTalenten, bezoek de IVN

website <https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/> of mail naar natuurtalenten.r-e@outlook.com

Judith Geitenbeek

Op Koningsdag waren er in en om Rijssen vele activiteiten. Zo waren er onder andere op verschillende plaatsen kraampjes. Ook IVN Rijssen-Enter had een eigen kraam, bij de Hobbyboerderieje.

Naast dat er diverse informatiefolders te verkrijgen waren voor volwassenen waren er een aantal activiteiten voor de jeugd. Zo stond de voelboom er dit jaar weer, waren er kleurplaten maar kon je ook uilenballen/braakballen pluizen.

Voor wie wilde was er ook een raadspel. We hadden een karaf vol met knikkers. Maar.. hoeveel knikkers zaten daar nou in? Velen hebben een gokje gewaagd. Sommige probeerden het wiskundig te benaderen. Eentje kwam het dichtste bij. Lieke gokte op 300 knikkers. Het bleken er 290 te zijn.

Op de bijeenkomst van de NatuurTalenten van zaterdag 3 mei kreeg Lieke haar prijs uitgereikt. Een goodiebag met allerlei boekjes over de natuur. Hopelijk geniet ze ervan om nog meer over de natuur te leren en te ontdekken!

De NatuurTalenten is het jeugdteam van IVN Rijssen-Enter. De plek voor kinderen van 7 jaar en ouder om op een laagdrempelige manier meer over de natuur te leren en om meer van de natuur te ontdekken en ervaren. Meer informatie is te vinden

op <https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/>

In memoriam Wim Ligterink

Begin mei kregen we het verdrietige bericht dat een van de oprichters van onze afdeling, Wim Ligterink was overleden. Wie Wim zei, zei IVN.

Samen met Frans Lentelink en Eef Roelofs was hij jaren het boegbeeld van onze afdeling.

We kennen hem als grote animator van oa de Milieuraad Rijssen, de natuurgidsencursussen maar vooral zijn grote kennis van de paddenstoelen, waarvan hij op vele excursies zijn kennis deelde met de deelnemers.

Mede hierdoor is hij, samen met Frans Lentelink en Eef Roelofs door het huidige bestuur bij hun aantreden, benoemd tot erelid van onze afdeling.

Persoonlijk kende ik Wim als docent Engels en biologie op de Mavo in Rijssen.

Toen mijn werkstuk voor het examen over de industrie en toenemende vervuiling in en rondom Rijssen ging kreeg ik bij voorbaat al een voldoende cijfer. Ik denk dat mede hierdoor toen het zaadje geplant is voor mijn liefde voor de natuur.

Wij wensen Alie, de kinderen en de overige familie heel veel sterkte toe om dit verlies te kunnen dragen.

"...zijn Vader zag hem in de verte al aankomen"
LUUKAS 19: VORIS 20

In dit vertrouwen hebben wij losgelaten mijn lieve zorgzame man,
onze markante en inspirerende (schoon)vader en liefdevolle opa en overopa

Willem Gerrit Ligterink

in de leeftijd van 93 jaar.

Rijssen: Alie Ligterink - Tolsma
Rijssen: Henk en Joyce
Wierd en Thera, Siebe, Merijn, Hidde
Rosalie en Eric, Lasse, Storm
Sybren en Millie
Sauwerd: Rikta Marleen en Yohan
Yosha
Sander
Rijssen: Wout en Monique
Maaike en Jeroen, Luuk, Ido
Thijs en Anieke, Sem,
Jesse en Annemiek
Nijmegen: Francis en Michel
Jorg en Sacha
Isa en Paul
Seth en Mirle

Hagslagen 89, 7462 KC Rijssen

De dankdienst voor zijn leven, waarvoor u bent uitgenodigd, wordt gehouden
op vrijdag 9 mei om 13.45 uur in de Ontmoetingskerk, Boomkamp 4 te Rijssen.

Aansluitend vindt de begrafenis plaats op de Gemeentelijke Begraafplaats
Het Lentfert, aan de Schapendijk te Rijssen.

Er is gelegenheid tot condoleren en afscheid nemen voor aanvang
van de dienst van 13.00 tot 13.30 uur in bovenstaand kerkgebouw.

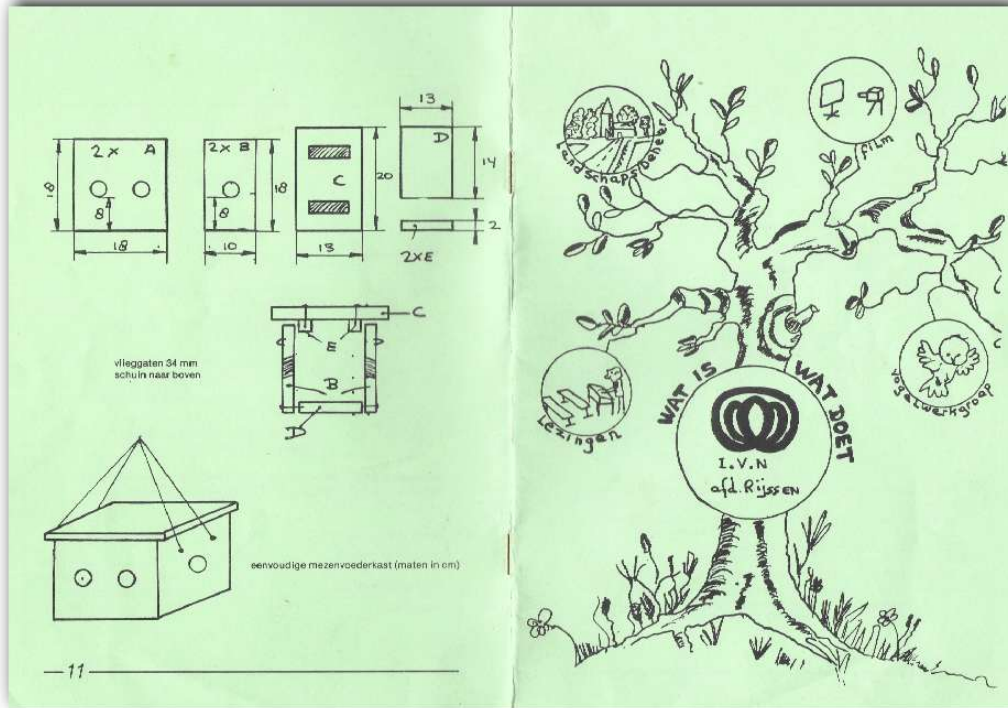
Er is ook een mogelijkheid om de dankdienst online te volgen via
www.kerkdienstgemist.nl

Eerste clubblad/nieuwsbrief

Van Truus Lentelink kreeg ik onlangs het eerst uitgegeven clubblad.

Erg mooi om te lezen en veel beken de namen. Om leuk om te zien dat we alleen IVN Rijssen heetten.

Ik heb de 4 bladen gescand en onderstaand kunt u dit nalezen.

Natuurpad

De omgeving van Rijssen leent zich uitstekend voor fiets- en wandelroutes.

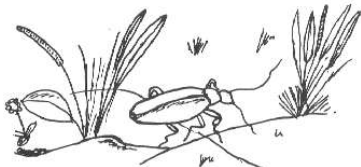
Er zijn dan ook twee wandelroutes in de directe omgeving uitgezet t.w.:

- Natuurpad
- Rode wandelroute

Het **Natuurpad** is in samenwerking met het V.V.V.-Rijssen uitgezet en begint bij de Kinderboerderij in het Ter Horst park. Vervolgens door het park naar de "Pelmolen" en van daaruit via het kasteel "de Oosterhof" terug naar de kinderboerderij.

Een volledige beschrijving van de route met vermelding van de meest voorkomende planten en dieren langs deze route, is verkrijgbaar bij het V.V.V.

De **Rode wandelroute** beschrijft een wandeling die d.m.v. rode paaltjes gemarkeerd wordt. De lengte van deze route is ca. 4 km. Het beginpunt is bij de begraafplaats aan de Lentferweg op welk punt men ook weer terug komt. Ook deze wandelroute met de meest voorkomende planten en dieren langs de route, wordt beschreven in een boekje dat eveneens verkrijgbaar is bij het V.V.V.-Rijssen.

Bestuur

Het bestuur van het I.V.N. afd. Rijssen, is als volgt:

Voorzitter : F.J. Lentelink, Enterveenweg 7, Enter,
tel. (05480) 1867

Sekr. : Mevr. Hofman-Nijland, Vossenbeldstr. 2/f,
Wierden, tel. (05496) 3013

Penningmeester : J.W. van der Duin, Esstr. 169, Rijssen,
tel. (05480) 14944

Leden : E. Roelofs, Trompstr. 2, Rijssen,
tel. (05480) 14764

: B. Nijeboer, Wierdensestr. 115, Rijssen.
tel. (05480) 13539

: R. Littel, Brederodestr. 9, Rijssen,
tel. (05480) 14326

: R.H. van den Hoek, J. Revijsstr. 54, Rijssen,
tel. (05480) 15043

: G.H. Hasewinkel, v. Broekhuizenstr. 21,
Rijssen, tel. (05480) 13081

Iedereen kan lid worden van het I.V.N. Om lid te worden kunt U zich aanmelden bij de **sekretaresse** van onze afdeling of bij één van de overige bestuursleden.

Het lidmaatschap kost / per jaar.

Jeugdleden betalen / per jaar.

Gezinslidmaatschap / per jaar

Donateurs	1	
-----------	---	--

Elk lid ontvangt onze mededelingenblaadjes en 6 keer per jaar het tijdschrift "Mens en Natuur".

Ontstaan landschap rondom Rijssen en Nijverdal

Duizenden jaren geleden bevond zich hier een ondiep zeebekken dat langzaam werd opgevuld met zand, grind en stenen die de grote rivieren zoals Maas en Rijn vanuit het Zuiden aanvoerden.

Het klimaat is altijd sterk aan veranderingen onderhevig geweest zodat warme en koude perioden elkaar afwisselden. Deze koude perioden kennen we als de zgn. ijstijden. Gedurende één van deze ijstijden, het Saalien ± 200.000 tot 125.000 jr. geleden werd het zo koud dat grote ijsmassa's vanuit het Noorden ons land binnendrongen.

Het langzaam voortschuivende ijs drong via de rivierdalen het land binnen en schoof als een enorm bulldozerblad het door de rivieren aangevoerde zand en grind op tot enorme zandwallen, de zgn. stuwwallen, die we nu nog duidelijk in het landschap kunnen herkennen. Zo is ook de **Sallandse Heuvelrug** ontstaan.

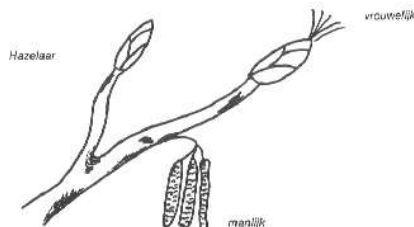
Onder druk van het voortschuivende ijs werden zand en grind tot **leem** vermalen. Ook werden na het afsmelten van het landijs plaatselijk met het ijs meegevoerde zanden en noordelijke gesteenten (vooral graniet) afgezet.

— 1 —

Dit is de oorzaak waarom de bodem van de gemeente Rijssen (gelegen op de flank van de Sallandse Heuvelrug) zo rijk gevarieerd is. Zand, grind en leemlagen van zowel Noordelijke als Zuidelijke afkomst, veen en beekafzettingen wisselen elkaar af en vormen de groel- en woonplaats voor een **rijke flora en fauna**.

De natuur komt de laatste tientallen jaren meer en meer in de verdrukking. Denk maar eens aan bodem-, lucht- en watervervuiling, achteruitgang van het aantal soorten planten en dieren — kortom — een **aanslag op onze natuur en op ons milieu**.

De aantasting van onze natuur en ons milieu wordt door mensen veroorzaakt; deels uit onwetendheid of gemakzucht, deels doordat men de natuur ziet als iets wat men vrij kan exploiteren.

Toch zijn er mogelijkheden om voor deze "onbewustheden", die zulke nadelige gevolgen voor onze natuur en ons milieu hebben, meer besef te kweken.

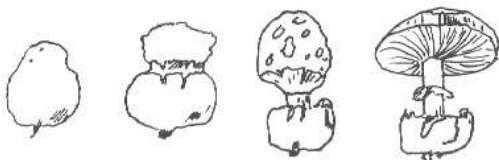
Een vereniging die zich met deze kwestie bezighoudt is het **I.V.N.**

— 2 —

Wat is het I.V.N.?

Het I.V.N. (afkorting van Instituut voor Natuurbeschermingseducatie) tracht het natuur- en milieubesef langs edukatieve (= opvoedkundige) weg uit te breiden en te bevorderen in de ruimste zin van het woord.

Het I.V.N. afdeling Rijssen is een klein onderdeel van een 120 afdelingen, omvattende **vereniging tot bevordering van het milieubesef**, waarvan het landelijk bureau in Amsterdam is gevestigd.

Wat doet het I.V.N. afdeling Rijssen?

Alles wat we doen heeft met het behoud van de natuur en een goed leefmilieu te maken. Steeds meer mensen en op den duur **het hele volk**, moeten worden betrokken bij de uitvoering van de opdracht om onze **levensstijl** meer **aan te passen** aan het **natuur- en milieubesef**.

— 3 —

De afdeling Rijssen probeert hieraan te werken d.m.v. de volgende activiteiten:

- het organiseren van lezingen, dia- en filmavonden
- het houden van excursies in natuurgebieden of dicht bij huis over b.v. de samenhang van plant, dier, mens en een goed leefmilieu
- het opvangen van de jeugd in een vogelwerkgroep, waarbij de jeugd nader betrokken raakt bij de natuur
- het vaststellen van een thema uit de natuur en het organiseren van een jaarlijkse tentoonstelling rond dit thema, bijv. in 1981: houtwallen en knottwilg, in 1982: knottwilg
- het edukatief werkzaam zijn t.a.v. de scholen zoals het uitnodigen voor tentoonstellingsbezoek, het opstellen en verspreiden van een lesbrief over de tentoonstelling, het beschikbaar stellen van een brochure en het diaklankbeeld
- het organiseren van werkdagen in de natuur rondom Rijssen en aansluitend op het jaarthema zoals onderhoud en beheer houtwallen en knottwilgen
- het adviseren van particulieren en de overheid inzake maatschema's, wegbermen, slootkanten i.v.m. bloeiende planten, het snoeien en kappen van bomen enz.
- het organiseren van natuurgidsenkursussen in regioverband
- speciale excursies voor jonge I.V.N.-leden

Enkele werkgroepen binnen de I.V.N.-afdeling Rijssen zijn:

- **Werkgroep Landschapsbeheer**
- **Vogelwerkgroep**

— 4 —

Wat doet de werkgroep Landschapsonderhoud?

Deze werkgroep probeert door daadwerkelijke actie en voorlichting de kwantitatieve en kwalitatieve vermindering van de natuur te verhinderen.

Met **kwantitatieve vermindering** wordt bedoeld het verdwijnen van houtsingel, houtwallen, boomgaarden, bloeiende weiden, natuurlijke begroeiing van bermen, slootkanten en spoorweginvalids.

Met **kwalitatieve vermindering** bedoelen we verkeerd snoeien, verkeerd onderhoud, afrostering aan bomen, afvreten van boomschors door vee, afbranden van o.a. spoorbermen enz.

Gerichte acties zijn jaarlijks terugkerende **werkdagen** in de natuur waarbij instanties of particulieren worden geholpen bij onderhoudswerkzaamheden zoals:

- schonen van heide (verwijderen van opslag van berken en dennen)
- verwijderen van de bospest (Amerikaanse Vogelkers)
- knotten van knotwilgen en poten van poters (= stekken)
- afzetten van houtwallen en deze weer inpoten met ter plaatse thuishorende inlandse houtsoorten
- uitdunnen van een bosje tot een spaartelgenbos

Verder hoopt de werkgroep door **voorlichting, tentoonstellingen, informatie via de pers** de burger meer begrip bij te brengen voor de samenhang in de natuur en de noodzaak van natuurbehoud.

In 1981 werd een expositie gehouden over de houtwal en in 1982 over de knotwilg. Hierbij worden aan particulieren

ook adviezen verstrekt over goed onderhoud. Over de verkeerde vormen van snoeien van bomen in het boerenland zijn in 1982 en 1983 **kranteartikelen** verschenen.

In nauwe samenwerking met de Stichting Natuur en Milieuzorg Wierden en de Milieuraad Rijssen probeert de werkgroep het ongelimiteerd kappen te minderen en de gemeenten zover te krijgen dat de plaatselijke kapverordening selektiever wordt toegepast en gemeentelijke verordeningen op gebied van natuur en milieu worden nageleefd.

De werkgroep heeft veel fotomateriaal verzameld over de natuur van Rijssen en haar omgeving — er is zelfs een videofilm gemaakt.

Over het beheer van wegbermen, slootkanten, spoorweginvalids brengt de werkgroep advies uit omdat het gebruikelijke mechanisch onderhoud door de wijze en het tijdstip waarop het gebeurt, veel schade toebrengt aan de wilde flora en fauna in de berm en sloot.

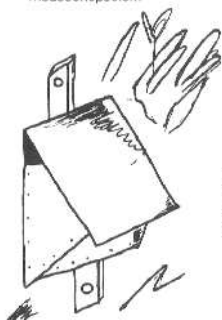
Wie interesse heeft over de activiteiten van deze werkgroep en wil helpen, kan contact opnemen met de coördinator van deze werkgroep: Frans Lentelink, tel. (05480) 1867.

Wat doet de vogelwerkgroep?

Als belangrijk onderdeel van de natuur in onze omgeving zijn vogels bij veel mensen erg geliefd en ook bekend.

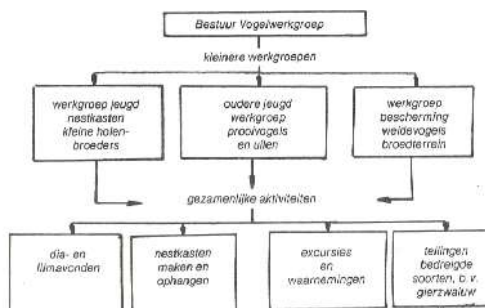
Vooral de in of bij huis "gehouden" soorten zoals duiven, kippen en diverse tropische soorten worden door bijna iedereen positief gewaardeerd.

Veel vogels welke zich vrij in de natuur bewegen, bevinden zich buiten ons gezichtsveld en worden veel minder herkend. Toch zijn deze vogels aanwezig en vaak in vele gevallen door de mens meestal onbewust bedreigd. Ons levens- en consumptiepatroon houdt weinig rekening met deze medeschepselen.

De werkgroep probeert door diverse activiteiten het nauwe verband tussen alle in onze omgeving (leefmilieu) voorkomende vogels duidelijk te maken.

Wij trachten dit al op jeugdige leeftijd te stimuleren door o.a. de volgende activiteiten welke zijn samengevat in onderstaand schema.

Wilt u meer weten of actief deelnemen aan deze werkgroep, dan kunt u contact opnemen met één van onze bestuursleden.

Rob Littel, tel. 14326

of

Eef Roelofs, tel. 14764

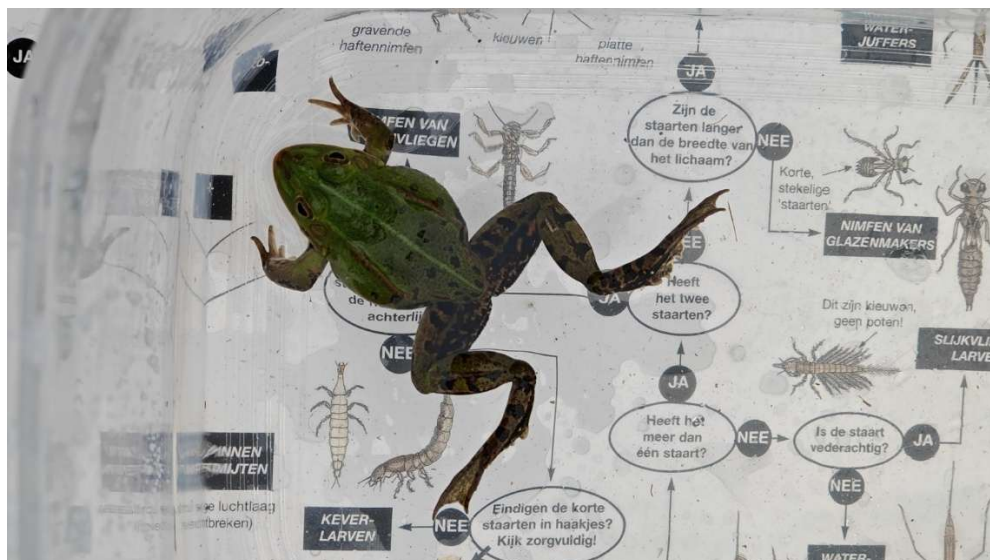
De Natuur Talenten in juni

Weer of geen weer, het is altijd NatuurTalenten weer. En dat hebben we ervaren op de laatste bijeenkomst van dit seizoen. Daar waar je zou verwachten dat het in juni vast heel mooi, misschien wel zomers weer zou zijn, was de afsluiting nat.

Het was nat in meerdere opzichten. Nat in de zin van dat we gingen 'slootje vissen'. (Nu waren we niet bij een sloot maar bij de prachtige zwemplas/vijver bij camping De Poppe. Een geweldige plek om weer op zoek te gaan naar 'waterdieren'. Lekker spelen langs de waterkant en in het water.) Maar ook nat in de zin van dat het deels, helaas, pijpenstelen regende. Toch lieten de kinderen zich niet uit het veld slaan!

De schepnetjes werden enthousiast gebruikt! Emmertjes werden gevuld. Waterdieren gevangen en vervolgens bekeken. Want wat was de vangst nu eigenlijk? Kikkers, zowel groot als klein. Muggenlarven, een larve van een libelle en van een waterjuffer, schaatsenrijdertjes, een waterschorpioen, een watermijt, een zwemwants en een watersalamandertje.

En toen? Toen waren we zelf ook bijna veranderd in waterwezens. Verzopen katjes dekte ook wel de lading, haha. We besloten om op te gaan ruimen. Terwijl we dat aan het doen waren werd het droog en kwam er zelfs even een waterig zonnetje tevoorschijn. Bepakt en bezakt met al onze (natte) spullen gingen we terug naar de auto en terug naar de Hobbyboerderieje.

Op de Hobbyboerderieje hebben we nog een potje natuurbingo gedaan en nagepraat over dit seizoen. We constateerden dat het een leuk seizoen was geweest en sloten af met de wens om elkaar op 6 september weer te ontmoeten. Wil je ook een keer meekijken bij de NatuurTalenten? Je bent welkom! Informatie vind je op <https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/jeugdgroep/> of mail naar natuurtalenten.r-e@outlook.com

Judith Geitenbeek